

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудорого

докторці юридичних наук, професорці
Вільчик Тетяні Борисівні

(61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77)

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора кафедри цивільного права та процесу факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ

Кройтора Володимира Андрійовича на дисертацію Лимарь Ірини Володимирівни на тему: «Судовий контроль за виконавчим провадженням у цивільному процесі за спеціальністю 081 – право

Актуальність теми дисертаційного дослідження визначається необхідністю пошуку шляхів підвищення ефективності здійснення правосуддя, формування ефективно діючого інституту примусового виконання судових рішень та його складової – судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному процесі. Дисертаційна робота присвячена актуальній проблематиці контрольних повноважень суду у виконавчому провадженні, які спрямовані на виконання завдань із підвищення ефективності примусового виконання судових рішень, що є особливо актуальним в контексті євроінтеграційних процесів нашої держави та набуття Україною статусу кандидата у члени до ЄС, що зумовлює потребу реформування національного цивільного процесуального законодавства, зокрема в частині судового контролю за виконавчим провадженням, метою якого є належне виконання судових рішень.

Багато питань, пов'язаних із судовим контролем за примусовим виконанням судових рішень до сьогодні не знайшли комплексного доктринального висвітлення, що залишає простір для наукової полеміки в напрямках наукового пошуку відповідей на такі питання як: поняття, види, форми, предмет контрольних повноважень суду, характеристик правової

категорії та її юридичної природи, механізмів реалізації контрольних повноважень судом на стадії примусового виконання судових рішень.

Вищезазначене дає підстави для висновку, що дисертація Лимарь Ірини Володимирівни “Судовий контроль за виконавчим провадженням у цивільному процесі” є актуальною, а результати дисертаційного дослідження можуть бути цінними як для цивільної процесуальної галузі права так і для практики застосування чинного законодавства.

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження Лимарь І. В. затверджена на засіданні вченої ради Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 3 від 21 листопада 2017 р.) й узгоджується з планом науково-дослідних робіт кафедри цивільного процесу Університету в межах державної цільової комплексної програми 2011–2025 рр. «Судова влада: проблеми організації та діяльності» № 0111u000957.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій. Дисертаційна робота Лимарь Ірини Володимирівни є ґрунтовним науковим дослідженням теоретичних та практичних проблем правового регулювання та практичного застосування у сфері контрольних повноважень суду за примусовим виконанням судових рішень у цивільному процесуальному законодавстві. Виконана робота має належний науковий рівень написання та вказує на достатню обґрунтованість і достовірність вироблених у дисертаційній роботі наукових положень, висновків та пропозицій. Дисертаційна робота Лимарь І. В. є самостійним науковим дослідженням, сформульовані в ній теоретичні положення, висновки та пропозиції, які виносяться на захист, отримані авторкою самостійно на підставі авторського дослідження, аналізу літературних джерел, національної нормативно-правової бази, судової практики, що дає можливість стверджувати про особистий внесок дисертантки в науку цивільного процесуального права.

Ознайомлення із змістом дисертаційної роботи дозволяє офіційному опоненту прийти до висновку, що опанування предмету дослідження не стало

б можливим без використання матеріалів національної судової практики різних судових інстанцій, передусім цивільної юрисдикції. Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій визначаються елементами наукової новизни та, разом з тим, використаними методами наукового пізнання відносно предмету та об'єкту власного дослідження. Текст дисертації в повній мірі відповідає меті дослідження, яка співвідноситься із поставленими задачами, а назва роботи відповідає її змісту. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій обумовлюється належним володінням дисертанткою основними положеннями теоретичних знань та навичок з питань досліджуваної проблематики власної дисертаційної роботи. Остання, в свою чергу, містить нові науково-обґрунтовані результати проведених дисертанткою досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для правової галузі знань.

Дисертанткою розглянуто теоретико-методологічні засади дослідження виконавчого провадження у вітчизняній науці цивільного процесуального права, сучасний стан наукової розробки проблем судового контролю за виконавчим провадженням у цивільному процесі при здійсненні правосуддя в цивільних справах, генезу інституту виконавчого провадження та контролю за виконанням судових рішень, визначено його місце в структурі цивільного судочинства. Охарактеризовано ключові складові правової категорії судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному процесі, його змісту та правової природи. Визначено співвідношення ролі суду, органів та осіб примусового виконання у виконавчому провадженні. Розкрито зміст та класифіковано контрольні повноваження органів судової влади за виконавчим провадженням у цивільному процесі. Диференційовано види та форми судового контролю на стадії примусового виконання судових рішень з урахуванням правил судової юрисдикції та оновлених на законодавчому рівні процедур їх примусового виконання. Обґрунтовано, що судовий контроль за виконавчим провадженням в умовах інтеграційних процесів та в контексті проведення масштабних змін в Україні має набути статусу самостійного виду державного контролю. Визначено особливості процесуальної форми

звернення зі скаргою у виконавчому провадженні та законодавчого врегулювання загального і спеціального порядку судового оскарження в досліджуваній категорії справ, а також проблеми розмежування предметної юрисдикції різних за змістом і характером спорів, що виникають при виконанні судових рішень цивільного судочинства у примусовому порядку. Досліджено окремі правові аспекти правового статусу суб'єктів виконавчого провадження та критеріїв їх класифікації у законодавстві, що ґрунтуються на підходах до поділу учасників процесу на групи за певними критеріями з урахуванням меж об'єкта та предмета дослідження. Акцентовано увагу на важливості законодавчого врегулювання правового статусу осіб, які хоча і не є учасниками чи сторонами виконавчого провадження, проте права яких порушені рішеннями чи діями виконавця або іншою посадовою особою органу ДВС. Визначено особливості процедури розгляду судом скарг на рішення, дії або бездіяльність органів та осіб, наділених повноваженнями примусового виконання судових рішень, а також недоліки у врегулюванні процесуальних питань порядку розгляду такої скарги судовими органами. Обґрунтовано необхідність визначення на законодавчому рівні належної процедури вирішення справ даної категорії, змісту скарги, а також форми, за якою вона має бути розглянута, та передумов такого розгляду. Доведено необхідність прискореного порядку розгляду скарг у виконавчому провадженні та спрощення процесуальних вимог до дій учасників процесу і діяльності суду. Досліджено ухвалу суду першої інстанції в даній категорії справ як акт правосуддя та процесуальний документ, а також елементи законної сили ухвали суду у виконавчому провадженні та їх взаємозв'язок, включаючи критерії остаточності, правової визначеності як правових наслідків набрання законної сили ухвалою в цій категорії справ, визначено правову категорію «законна сила рішення суду» в поєднанні з «остаточністю» судового рішення. Окреслено неузгодженості в питанні апеляційного оскарження рішень суду першої інстанції та порядку поновлення процесуальних строків у разі подання скарги у виконавчому провадженні особами, які не брали участь у справі в суді першої інстанції, якщо суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси чи обов'язки.

Достовірність та наукова новизна здобутих результатів передусім обумовлюється тим, що елементи наукової новизни дослідження повною мірою відображені у змісті дисертаційного дослідження і підтверджені ґрунтовними висновками дисертантки.

В дисертаційній роботі обґрунтовано необхідність подальшого реформування законодавчої бази з питань виконавчого провадження, розробки та запровадження у практичну діяльність нових елементів примусового виконання актів правосуддя, а саме судового контролю за станом виконання рішень у цивільних справах, спрямованого на усунення порушення прав учасників виконавчого провадження.

Зроблено висновок, що подальше реформування галузі примусового виконання рішень має бути орієнтовано на підвищення ролі суду у виконавчому провадженні шляхом надання суду, який ухвалив таке рішення, права самостійно визначати у виконавчому листі спосіб, порядок і строки виконання рішення, контролювати процес його виконання, завершуючи тим самим захист і поновлення порушених (оспорюваних) прав осіб (стор. 70 дисертації).

Досліджено засади виконавчого провадження, розглянуто доктринальні підходи до визначення поняття виконання судових рішень у цивільних справах, історичну генезу виконавчого провадження у цивільному судочинстві, а також місце виконавчого провадження та судового контролю на стадії примусового виконання актів правосуддя у цивільному процесі.

З метою систематизації виконавчого законодавства розглянуто можливість виокремлення в майбутньому виконавчого провадження у самостійну галузь права.

Розглядаючи доволі складні та дискусійні питання предмету наукового дослідження, позитивною рисою дисертаційної роботи вважаю вдале оперування науковими джерелами за обраною темою. При цьому спостерігається володіння дисертанткою етикою наукової дискусії, вміння аналізувати наукові тексти, що призводить до логічних та обґрунтованих висновків. Разом з цим, наведення в тексті дисертаційної роботи приклади судової практики при поєднанні з аналізом наукових

публікацій свідчить про досягнення дисертанткою методологічних основ підготовки наукових досліджень дисертаційного рівня.

Досліджуючи проблематику теми дисертаційної роботи І. В. Лимарь вірно відмічає, що судовий контроль у виконавчому провадженні пов'язаний безпосередньо з оцінкою органом правосуддя законності рішень, дій чи бездіяльності виконавців та посадових осіб органів ДВС шляхом розгляду скарг та позовів, що виникають із відносин стосовно примусового виконання рішень суду. (стор. 109 дисертації).

Також, слід погодитись із дисертанткою в тому, що обов'язково має бути визначено на законодавчому рівні правове положення суду у виконавчому провадженні. Як вбачається із норм національного законодавства, суд не входить до складу учасників виконавчого провадження, хоча його роль є надзвичайно важливою на цій стадії цивільного процесу (стор. 121 дисертації).

Доволі слушними вважаю ствердження дисертантки, про те, що критерії розмежування судової юрисдикції мають бути спрямовані саме на розгляд скарг у виконавчому провадженні судами, якими була розглянута справа та виданий виконавчий документ без застосування спеціального порядку судового оскарження, що має стати актуальним напрямком подальших змін у функціонуванні інституту судового контролю у виконавчому провадженні (стор. 199 дисертації).

Крім зазначеного вище, дисертантка справедливо стверджує, що необхідним є запровадження спрощеного провадження в категорії справ, пов'язаних з реалізацією контрольних повноважень суду у виконавчому провадженні, з чітко визначеною процесуальною формою, порядком та умовами її застосування, що має супроводжуватись активним суддівським керівництвом процесу її розгляду та встановленням подальшого безальтернативного судового контролю за виконанням ухваленого рішення.

Дисертаційній роботі Лимарь І. В. притаманні й інші, не менш цікаві наукові висновки, зроблені в результаті дослідження. У висновках до дисертації

в цілому дисертантка чітко та повно в логічному сенсі виклала основні здобутки власного дослідження.

Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності. Аналіз тексту дисертаційної роботи та публікацій автора за темою дисертаційної роботи свідчить про відсутність ознак порушення дисертанткою вимог академічної доброчесності. В дисертаційній роботі і публікаціях дисертантки наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень та інших відомостей, дотримано вимоги норм законодавства про авторське право, надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерел інформації. В дисертаційній роботі Лимарь І. В. не виявлено ознак академічного плагіату.

Повнота викладу результатів дисертаційного дослідження та наукових положень в опублікованих працях обумовлюється, перш за все, належною апробацією результатів дисертаційного дослідження у наукових публікаціях Лимарь І. В. у фахових наукових виданнях України, в опублікованих тезах доповідей дисертантки на науково-практичних конференціях.

За результатами дослідження автором опубліковано 10 наукових праць, з яких 3 статті у фахових наукових виданнях України (категорії Б) та 2 статті в іноземних виданнях, опубліковано 5 тез доповідей на науково-практичних конференціях. Таким чином, результати дослідження пройшли належну апробацію згідно з вимогами чинних нормативно-правових актів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій. У своєму науковому дослідженні дисертантка використала велику кількість наукової літератури, законодавчих актів України, судову практику судів загальної юрисдикції, апеляційних судів та Верховного Суду.

Все це дало можливість розкрити сутність судового контролю у виконавчому провадженні у цивільному процесі через хронологію його розвитку як на теоретичному, так і практичному його рівнях.

Нормативно-правову основу дисертаційної роботи становили як норми Конституції України, так і норми ЦПК України 2004 року, норми ЦПК Української РСР 1963 року, норми Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 року та Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 02.06.2016 року, Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Все це дало можливість дисертантки зробити наукові висновки та пропозиції, які є новими для теорії цивільного процесу, а відтак мають наукову цінність та практичне значення.

Дискусійні положення дисертаційної роботи та зауваження щодо її змісту. В цілому позитивно оцінюючи рецензовану працю та підтримуючи більшість висновків до дисертаційної роботи та положень, які мають ознаки наукової новизни та виносяться на захист, хотілося б звернути увагу на окремі положення, які, на мій погляд, потребують додаткової аргументації або пояснень під час публічного захисту дисертаційної роботи.

По-перше, в дисертаційній роботі не вистачило аналізу практики ЄСПЛ стосовно питань саме судового контролю у виконавчому провадженні. У дисертаційній роботі є посилання на практику ЄСПЛ щодо загальних питань виконавчого провадження (наприклад щодо принципу *res judicata*), при цьому зовсім відсутній аналіз рішень цього ж суду з точки зору судового контролю у виконавчому провадженні.

По-друге, спірним уявляється позиція дисертантки відносно запровадження адвокатської монополії у виконавчому провадженні. Проголосивши таку тезу, дисертантка не довела, вважаю, практичний сенс корисності прийняття такого висновку.

По-третє, говорячи про суб'єктний склад було б доцільним обґрунтувати чому саме право подання скарги й іншими учасниками виконавчого провадження має бути закріплено на рівні цивільного процесуального законодавства (підрозділ 1.2 дисертації). Статтею 74 Закону України «Про виконавче провадження» передбачено право сторони або іншого учасника

виконавчого провадження оскаржити рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів ДВС щодо виконання судового рішення до суду, який видав виконавчий документ у порядку, передбаченому законом. Враховуючи розбіжності у врегулюванні суб'єктів звернення зі скаргою на рішення чи діяння виконавців або посадових осіб органів ДВС, встановлених статтями 447 ЦПК України та 74 Закону України «Про виконавче провадження», дисертанткою запропоновано доповнити ч. 1 ст. 447 ЦПК України в частині визначення суб'єктів звернення з такою скаргою не лише сторонами виконавчого провадження, а й іншими учасниками виконавчого провадження, як це передбачено ст. 74 Закону України «Про виконавче провадження», з урахуванням їх зацікавленості й лише в межах порушених їх прав чи обов'язків. В роботі відсутні обгунтування позитивних та негативних сторін запропонованого нововведення.

Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам. Вищенаведені спірні положення мають дискусійний характер і не впливають на належний рівень дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеню доктора філософії в галузі права, що рецензується. Спірність окремих положень, про які мова йде вище, притаманна будь-якій творчій роботі, зокрема науковій роботі, представлений на здобуття наукового ступеню доктора філософії із зазначеного напрямку дослідження. Тому автору пропонується в подальшому здійснити творчий пошук науково-аргументованих відповідей на висловлені запитання та спірні положення даної роботи.

Зміст дисертації в повній мірі відповідає її назві. Робота відповідає встановленим вимогам, була оприлюднена у належні терміни. Знайомство із науковою працею Лимарь І. В., належне використання автором наукових джерел у тексті дисертаційної роботи, дозволяє прийти до висновку про відсутність у дослідженні як привласнення авторства чи чужого твору науки та випадків використання у тексті вказаної наукової роботи чужого твору чи його частини без посилання на автора, так і відсутність порушення інших елементів академічної доброчесності.

На підставі викладеного є підстави вважати, що дисертаційне дослідження І. В. Лимарь на тему: «Судовий контроль за виконавчим провадженням у цивільному процесі», котре подано на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право за змістом, обсягом, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням та оформленням відповідають вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» № 44 від 12 січня 2022 р. Ознайомлення з дисертаційною роботою І. В. Лимарь свідчить про доцільність присудження їй спеціалізованою вченою радою наукового ступеня доктора філософії в галузі права, оскільки вона набула теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної діяльності, оволоділа методологією наукової діяльності, а також здійснила власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Рівень виконання здобувачем наукового ступеня поставленого наукового завдання є належним.

На підставі викладеного вважаю, що здобувач вказаного наукового ступеня, Лимарь Ірина Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право, а її дисертація заслуговує на високу оцінку з боку спеціалізованої вченої ради.

Офіційний опонент:

**доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права
та процесу факультету № 6
Харківського національного
університету внутрішніх справ**

Володимир КРОЙТОР